

08 HAZİRAN 1992

10

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

10. Sayı

Atatürk Üniversitesi Basımevi-ERZURUM, 1991

İNCİL 1

Yazan: Gerhard Blail

Çeviren: Arş. Gör. Ali Rafet ÖSKAN

İncil'siz bir Hıristiyanlık düşünülemez. Bugün elimizdeki İncil, ne bir günde yazılmış, ne de Tanrı katından bir melek tarafından yeryüzüne indirilmiştir. O, ilk Hıristiyanların bir ürünüdür ve O'nun uzun bir teşekkül tarihi vardır.

ESKİ AHİT

Eski Ahit'in oluşum tarihi aşağı yukarı bin yıllık bir zaman sürecini içermektedir. O, Hz. Mûsâ'nın ismini taşıyan beş kitapla başlamaktadır. Bununla birlikte bu kitaplar sadece Mûsâ'nın bizzat kendisi tarafından yazılmamıştır. Çünkü Mûsâ'nın kendi ölümü de o kitaplarda haber verilmektedir. Ancak bu kitapların ahkâma ait bölümleri Hz. Mûsâ'ya dayanmaktadır. İsa'dan 13 asır önce yaşayan Hz. Mûsâ İsrail halkını Mısır'daki esaretten kurtarmıştır. İncil'de ise bu manidar olaylardan haber verilmektedir. Eski Ahit'in en yeni kitaplarından birisi Daniel kitabıdır. O, ilk olarak 2. Hıristiyan yüzyılından önce ortaya çıkmıştır. Eğer sözlü rivayetler de onun kapsamı içerisine alınacak olursa, o zaman Eski Ahit'in oluşum tarihi bin yıldan daha fazla bir zamanı kapsar. M.Ö. 9. yüzyıldan 7. yüzyıla kadar olan zaman zarfında bir çok peygamber, tarih, krallar, hakimler ve Samuel'in kitapları kaleme alınmıştır. İsraililer sürgünden döndükten sonra Esra Peygamber² tahminen M.Ö. 450 yılında bazı yazı rulolarını bir araya getirerek -"Kural", "Norm"- anlamına gelen yazı tomarlarını Eski Ahit'in Kanun Kitabı'nda topladı. 90 yılında -Kudüs'ün tahribinden 20 yıl sonra- Yahûdi ilâhiyatçıları, Esra'nın bu Kitab'ını yeniden gözden geçirdiler ve O'nun metnini katı bir şekilde kâideleştirdiler.

Esasen o zamanlar İbrânî dilinde sadece sessizler yazılıyordu. İlk olarak seslendirme -seslilerin ilâve edilmesi- çok sonraları icra edilmeye başlandı. Eski yazıların anlaşılması büyük güçlüklerle sebebiyet veriyordu ve bazı yanlış anlama keyfiyetini de beraberinde getiriyordu. Michelangelo Roma'daki II. Pius mezarı üzerinde

¹ Bu yazı Gerhard Blail'in, Meine Evangelische Kirche (Quel Verlag, Stuttgart, 1983, 5. Auflage) adlı eserinin 51-56. sayfaları arasında yer alan "Die Bibel" -İncil- adlı bölümünün tercümesidir.

² Esra: Eski Ahit'te Esra diye adigeçen Peygamber, Üzeyr (A.S.)'dir. (Çev.)

kendisinin meşhur Mûsâ heykeli yanında birde boynuzlu bir Mûsâ tasvir ettiğinde, II. Mûsâ'nın 34,29 tercümesinin çifte imkânını da gerçekleştirmiş oldu. Burada Mûsâ'nın çehresi hakkında söz söylenmektedir. Eğer k-r-n- sessiz harfleri "keren" şeklinde tercüme edilecek olursa, o zaman bu "boynuz" anlamına gelir. Michelango Sina'dan kaynaklanmış olan bu tabir yüzünden Hz. Mûsâ'yı boynuzlu bir şekilde tasvir etmiştir. Fakat bu üç sessiz a ile seslendirilecek olursa, o zaman bu "Karan" demektir. bu da "parlak" anlamına gelir ki, o da parlayan bir yüzle Sina'dan gelen Mûsâ'dır. Çünkü O, Tanrı'nın nuru ve parlaklığını görmüştür.

Eski Ahit el yazmalarının en eski şekli papirüs tomarlarıdır. Papirüs ise, Nil kenarındaki sazlıkların eriyik özlerinden elde edilmektedir. Kamış düzgün çubuklarından kesilir ve enine boyuna birbirlerine denkleştirilerek birbirine birleştirilir. Pres ve kurutma işlemi sayesinde üzerine kurum mürekkebi ile yazı yazılabilen papirüs yüzeyleri elde edilir. Elbette ki, kıvrımama böyle papirüs yüzeylerini eskitmiş olmaktadır. Bunlar ancak parça parça katlanabiliyordu ve böylece bir rulo teşkil ediliyordu. Bu ruloların hava tesirleri, rutubet ve kurtların yaptığı zararlar sebebi ile kayboldukları kesindir. Eğer hala birşeylerin bulunması isteniyorsa bu, sadece kurak Mısır'da olabilir. Mısır, sınır savaşına sebebiyet vermesi yüzünden papirüs ruloları için ihracat yasağı kararı alındığında, alimler bu yüzden deri parçaları üzerine yazı yazma yoluna gittiler. Böylece şehirde parşömen -"pergamente"- olarak isimlendirilen deri ruloları doğdu. bir parşömenin kıvrıştırılabilmesi ve iki tarafına da yazı yazılabilmesi gibi bir avantajı vardır. Böyle parşömen şeritleri bizim kitaplarımızın ilk kademesidir.

Eski Ahit'in en eski bulgusu, 1947 yılında Kumran şehri kenarındaki Ölü Deniz'in mağaralarının birinde bulunmuş olan bir deri rulodur. O, Jesaja³ Peygamber'in İbranice metniyle birlikte yazılmış ve İsa zamanından önce ortaya çıkmıştır. Ahdi Atik, Luka İncil'inin dördüncü bölümünde İsa'nın Kopernaum'da sinagoglara gittiğini ve Jeseja'ya ait bir kitap rulosundan okuduğunu haber vermektedir. Bulunmuş olan kitap rulosu milattan bir asır öncesinden kaynaklanmaktadır. Bugün elimizde bulunan İncil ile bu eski metin arasında çok sathi farklılıklar vardır. Biz bugün Eski Ahit parçalarıyla birlikte milattan sonra II. ve III. yüzyıllardan kalma 20 kadar el yazması İncil'lere sahibiz.

Fakat bizim yazı rulolarımız sadece iklimi şartlardan dolayı yokolmamıştır. bu yazı rulolarının Yahüdi Rabbiler nezdinde

³ Jesaja: Eski Ahit'te Jesaja olarak adigeçen peygamber Zülkiflî (A.S.)'dir. (çev.)

gömülerek hizmet dışı bırakılması hususunda kesin hükümler vardı. Kumran'da bulunmuş olan yazma rulolar gerçekte kendi varlıklarını; Kumran Esseniler münzevi cemaatının M.S.66-70 yıllarında Roma - Yahûdî şavaşı esnasında, yazı rulolarını Romalı'lardan korumak amacıyla Ölü Deniz'deki mağarada tamamen emniyette bırakmalarına borçludur.

YENİ AHİT

* Yeni Ahit'in tarihi ise daha belirgindir. O, Yunanca yazılmıştır. O'nun ortaya çıkış zamanı; en eski belgeler ile yazılışı arasında meydana gelen zaman sürecinden daha kısadır.

M.S. 125 yılında yazılmış ve Mısır'da bulunmuş olan bir papirüs kağıdı Yeni Ahit'in en eski belgesidir. O, Yohannes İncil'inden bir parça ihtiva etmektedir. Ön sayfasında Yohannes 18,31-33, arka sayfasında Yohannes 18, 37-38 bulunmaktadır. Bu metin günümüz lafzı ile de uygunluk göstermektedir. Bu papirüs parçası 6x9 ebadında, eliçi büyüklüğündedir. Bu kendi varlığında; muhtemelen milâttan bir asır sonra meydana gelmiş olması gereken Yohannes İncil'ine bağlamaktadır.

Eski papirüslerin toplanmasında özellikle Londra'da yaşayan zengin Amerika'lı Chester Beatty çok emek sarfetmiştir. Onun koleksiyonu elbette ki, Ekseriyetle kırılmış parçalar olan Paulus mektuplarının bölümleri, II. yüzyılın kopyaları ve İncil bölümlerinden ibarettir. İncil; muhtemelen Konstantin'in 313 yılında tanıdığı "Müşamaha Fermanı" zamanında kitap halinde yayınlanmaya başlar. Böylece biz, IV. yüzyıla ait olup Vatikan'da korunan "Codex Vaticanus" - Vatikan Metnine- ve Kral Justinian tarafından 530 yılında yaptırılarak Azize Katherine'ya vakfedilmiş olan, meşhur Mısır Manastırında Alman kaşifi Tischendorf'un 1844 yılında bulmuş olduğu "Codex Sinaiticus" -Sina Metnine- sahibiz. Bu metin dört yazar tarafından yazılmış olup, iki taraflı 360 yapraktır. Bir yaprak 43x37 ebadındadır. Çift yaprak ise muhtemelen geyik derisi büyüklüğündedir. Bu metin bütün İncil'in yanı sıra, Eski Ahit'in bir bölümü olan, ilk Hıristiyan cemaati tarafından yazılmış İncil harici "Barnaba Mektupları" ve "Hermas Çobanı" gibi iki mektubu da ihtiva etmektedir. IV. ve V. yüzyıl el yazmalarının yırtık parça ve bölümlerinin büyük bir kısmı Nil Vadisi'nin Mısır harebe şehirleri sahili boyundaki moloz yığınlarında bulunmuştur. Bu yırtık İncil parçaları, harabe şehirlerin yıkıntılarında bölge şartlarının kuruluşu sayesinde bu güne kadar kalabilmiştir. Bu bölgenin ahalişi moloz yığınlarını gübre olarak kullandılar ve onu kendi tarlalarına götürdüler. İlk tesadüfi buluştan sonra onlar bu kıymetli belgelere dikkat ettiler ve genellikle papirüs kâhınlarını çok yüksek fiyatlara

sattılar.

İNCİL TERCÜMELERİ

İncil yazıları dört anlamlı tercüme olarak tanımlanmalıdır. Mısır Kralı II. Ptolemyos tarafından talep edildiği için M.Ö. 300 yılında alimler İbranice yazılmış olan Mûsâ Kitaplarını Yunanca'ya tercüme ettiler. Çünkü Eski Ahit yazılarının "Septuaginta"⁴ diye adlandırılan bu Yunanca nüshanın tercümesi, 70 kadar olmaları gereken Kudüs'lü alimler tarafından ele alınmıştı. M.S. 350 ile 380 yılları arasında Got⁵ Piskoposu Wulfila, İncil Gotça'ya tercüme etti. 6. y.y.'da kaleme alınmış ve orijinali kaybolmuş olan bir nüsha, İsviçre'nin üniversite şehri olan Uppsala'da korunmaktadır. Çünkü, "Gotlar İncil" i anlamına gelen "Codex Argenteus" -Gümüş el yazısı- erguvan rengine boyanmış olan parşömen üzerine gümüş harflerle yazılmıştır. Hieronymus Kudüs'te M.S. 350 ile 405 yılları arasında Eski Ahit'i İbranice'den, Yeni Ahit'i ise Yunanca'dan Latince'ye tercüme etti. Bu latince incil tercümesi "Vulgata"⁶ olarak isimlendirilir. Çünkü onu yalnız Latin halkı konuşuyor ve okuyabiliyordu.

Sonuncusu 1521/22 yıllarında Luther'in yapmış olduğu yeni Ahit tercümesidir. O, 1534 yılında bütün İncil'i Almanca'ya itina ile çevirmiştir.

Ancak çalışkanlık ve sadakatın sayesinde İncil yazılarının temize çekilerek çoğaltılması, ya da tercüme edilmiş olmasından bahsedilebilir. Bu günkü İncil metinlerinin en eski bulgularla ve tamamen orijinalleriyle olan büyük ölçüdeki uygunluğunu biz onların ihtimamlarına borçluyuz. Hiç şüphesiz ki, bir papirüs rulosunu ya da bir parşömen metnini yazabilmek bir yıllık bir çalışma gerektiriyordu. Kendilerini bu vazifeye adanmış olan insanlar çalışkanlık ve sadakati yüklenmişlerdi. Çünkü onlar, Tanrı sözünü başkalarına tebliğ etmiş olmayı ciddiye almışlardı.

Eski Ahit 39 kitaptan, Yeni Ahit ise 27 kitaptan meydana gelmektedir. Bundan dolayı, aslında İncil'in tek başına müstakil bir kitap olmadığı, aksine tamamen ayrı ayrı yazıların koleksiyonu olan bir kitaplar mecmuası olduğu haklı olarak söylenmektedir.

⁴ Septuaginta: Eski Ahit'in en eski ve en önemli Yunanca tercümesidir. Rumuzu LXX olarak gösterilmektedir. (çev.)

⁵ Gotlar: Doğu Germeçler olup, Güney İskandinavya'nın Gotland bölgesinde oturan eski bir kavim. (çev.)

⁶ Vulgata: Hieronymus tarafından IV. yy. da revizyona başlanmış olan eski Latince İncil tercümesi. (çev.)